

20 Ιουλίου 2018

Κύπρος: Η τουρκική εισβολή (Ιωάννης Ζαμπάρτας, Υποστράτηγος ε.α.)

/ [Πεμπουσία](#)

Η επιβολή της δικτατορίας στην Ελλάδα, την 21η Απριλίου 1967, επέφερε την αποσταθεροποίηση και την αμυντική αποδιοργάνωση του νησιού, ενώ παράλληλα, αποτέλεσε πλήγμα για την ενότητα του πληθυσμού. Αποτέλεσμα της νέας κατάστασης υπήρξε η πλήρης αποθράσυνση των Τούρκων στην Κύπρο και την Τουρκία.

Η Λευκωσία υπήρξε επιλεγμένος στόχος των εισβολέων με θύματα άοπλους πολίτες, καταστροφές σε σχολεία, κατοικίες και νοσοκομεία.

Η σύλληψη του Ραούφ Ντενκτάς

Στις 31 Οκτωβρίου 1967, ένα περιστατικό πυροδότησε νέα ένταση: στην περιοχή Αγίου Θεοδώρου Καρπασίας συνελήφθη ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς, που κατείχε σημαίνουσα εισαγγελική θέση κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας και εκπροσωπούσε ήδη την σκληροπυρηνική μερίδα των Τουρκοκυπρίων. Ο Ντενκτάς, μετά την διαφυγή του από τα Κόκκινα, βρισκόταν, από το 1964, εκτός Κύπρου, δεδομένου ότι οι κυπριακές αρχές, εξαιτίας των στασιαστικών του ενεργειών, του είχαν απαγορεύσει την είσοδο στο νησί.

Κατά την ανάκριση που ακολούθησε, ο Ντενκτάς ομολόγησε ότι είχε έρθει στην Κύπρο, για να εκτελέσει αποστολή που του ανέθεσε η κυβέρνηση της Τουρκίας. Δεν καθόρισε το είδος της αποστολής αυτής.

Η τουρκική κυβέρνηση, σε μήνυμά της, εξέφρασε «την λύπη της» για την παράνομη είσοδο του Ντενκτάς στο νησί και υπέβαλε την παράκληση να του επιτραπεί να μείνει στον τουρκικό τομέα ή να επιστρέψει στην Τουρκία. Ο ίδιος ο συλληφθείς έκανε έκκληση στην κυβέρνηση της Δημοκρατίας να μη προσαχθεί σε δίκη, αλλά να σταλεί στην Τουρκία. Στην έκκλησή του επικαλέσθηκε την γενναιοφροσύνη των κυπριακών αρχών και διαβεβαίωνε ότι ποτέ, άλλη φορά, δεν

θα επιχειρούσε να μπει παράνομα στο νησί. Τελικά ο Ντενκτάς στάλθηκε πίσω στην Τουρκία στις 12 Νοεμβρίου 1967. Φυσικά, η υπόσχεσή του δεν τηρήθηκε.

Τα γεγονότα της Κοφίνου

Τον Νοέμβριο 1967 συνέβησαν τα αιματηρά γεγονότα Κοφίνου-Αγίου Θεοδώρου, στην επαρχία Λάρνακας. Οι Τουρκοκύπριοι στασιαστές δεν επέτρεπαν στις αστυνομικές περιπόλους της κυπριακής κυβέρνησης να μπαίνουν στον Άγιο Θεόδωρο. Έτσι, στις 14 Νοεμβρίου 1967, η αστυνομία κατέλαβε το χωριό. Όταν, την άλλη μέρα, αστυνομικοί συνοδευόμενοι από τμήμα της Εθνικής Φρουράς επιχείρησαν ν' απομακρύνουν οδοφράγματα, δέχθηκαν πυροβολισμούς από τα υψώματα της περιοχής που κατείχαν οι Τουρκοκύπριοι. Σε λίγο, οι συγκρούσεις γενικεύθηκαν και η Εθνική Φρουρά κατέλαβε και την Κοφίνου, χρησιμοποιώντας τεθωρακισμένες δυνάμεις και βαρέα όπλα.

Το βράδυ της ίδιας μέρας, η δικτατορική κυβέρνηση της Αθήνας έδωσε διαταγή να αποσυρθούν οι ελληνικές δυνάμεις από την καταληφθείσα περιοχή, πράγμα που έγινε τις αυγινές ώρες της 16ης Νοεμβρίου 1967. Διέταξε επίσης την άμεση ανάκληση του αρχηγού των κυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων, στρατηγού Γεωργίου Γρίβα-Διγενή, πράγμα που έγινε την ίδια κιόλας μέρα.

Το επεισόδιο έδωσε αφορμή σε μαχητική κινητοποίηση στην Τουρκία, ακολούθησαν δε και οι Τούρκοι της Κύπρου. Οι τελευταίοι άρχισαν να πυροβολούν χωρίς λόγο, βελτιώνοντας τις θέσεις τους κατά μήκος των διαχωριστικών γραμμών. Υπήρξαν πληροφορίες για επικείμενη τουρκική εισβολή, που προέρχονταν από τον Κύπριο αντιπρόσωπο στον ΟΗΕ. Η ανησυχία επιτάθηκε από την μεταφορά στην Βηρυτό των Αμερικανών διπλωματών και πολιτών, που βρίσκονταν στην Κύπρο.

Αποχώρηση της Μεραρχίας

Ακολούθησαν έντονες διπλωματικές δραστηριότητες στο προσκήνιο και στο παρασκήνιο, που συνοδεύτηκαν από σημαντικές στρατιωτικές μετακινήσεις. Η δικτατορική κυβέρνηση της Αθήνας υποχώρησε στις αξιώσεις της τουρκικής κυβέρνησης και ανακάλεσε τις ελληνικές δυνάμεις που είχαν σταλεί στο νησί το 1964. Η ενισχυμένη ελληνική Μεραρχία άρχισε ν' απομακρύνεται από την Κύπρο τον Δεκέμβριο 1967 μαζί με το βαρύ πολεμικό υλικό της (άρματα μάχης, πυροβόλα, κ.λπ.) και με τις επίλεκτες και αποτρεπτικές κάθε απειλής ειδικές δυνάμεις της (Μοίρες Καταδρομών, κ.λπ.). Η αμυντική αποδυνάμωση του νησιού είχε δυσμενείς επιπτώσεις στο ηθικό του πληθυσμού και, ταυτόχρονα, έδωσε την ευκαιρία στους Τουρκοκύπριους να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος και να εμφανίζονται ως αυτοδύναμη οντότητα. Παράλληλα, η απομάκρυνση των

ελληνικών δυνάμεων άνοιξε τον δρόμο για την τουρκική εισβολή. Ο ίδιος ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Ιχσάν Τσαγλαγιαγκίλ, δήλωνε, στις 27 Δεκεμβρίου 1967, ενώπιον της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης: «Η αποχώρηση των ελληνικών στρατευμάτων από την Κύπρο έχει μεταβάλει την ισορροπία δυνάμεων».

Άμεση συνέπεια της αποχώρησης της Μεραρχίας υπήρξε η απόφαση των Τούρκων, στις 29 Δεκεμβρίου 1967, για την σύσταση «Τουρκοκυπριακής Διοίκησης» - που έμελλε να εξελιχθεί στο γνωστό ψευδοκράτος.

Ενδοκοινοτική ένταση

Κατά τα χρόνια που ακολούθησαν, δημιουργήθηκε στο νησί ένταση και δυσπιστία ανάμεσα στους Ελληνοκυπρίους, που υποδαυλιζόταν από την δικτατορική κυβέρνηση της Αθήνας. Επικεφαλής αντικυβερνητικών ομάδων που δρούσαν με την ονομασία «ΕΟΚΑ Β΄» ήταν ο στρατηγός Γεώργιος Γρίβας, ο οποίος πέθανε ξαφνικά στις 27 Ιανουαρίου 1974. Την άλλη μέρα, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, έκανε την ακόλουθη δήλωση: «Ο θάνατος του στρατηγού Γεωργίου Γρίβα-Διγενή συνεκίνησε βαθύτατα τον Κυπριακόν Ελληνισμόν. Ο στρατηγός προσέφερε πολυτίμους υπηρεσίας εις την Κύπρον και εις ολόκληρον το Έθνος. Πολλάκις διεφώνησα προς τον στρατηγόν Γρίβαν ως προς την μέθοδον και τον χειρισμόν του εθνικού κυπριακού θέματος. Πολύ δε λυπούμαι, διότι από διετίας ευρισκόμεν εν συνεχεί διαφωνία προς τον στρατηγόν διά πράξεις και ενεργείας εις τάς οποίας παρεσύρθη. Ουδόλως, όμως παραγνωρίζω την τεραστίαν προσφοράν του εις τον αγώνα του κυπριακού ελληνισμού, η οποία έδωκεν εις αυτόν εξέχουσα θέσιν εις την ιστορίαν. Ο ελληνισμός της Κύπρου θα τιμά πάντοτε την μνήμην του στρατηγού Γεωργίου Γρίβα-Διγενή» (Ν. Κρανιδιώτη. Ανοχύρωτη Πολιτεία, Κύπρος 1960-1974, τόμος Β΄, σσ. 328-329).

Η ενδοκοινοτική ένταση συνεχίστηκε με ομαδικές επιθέσεις στις πόλεις και στην ύπαιθρο και με κλοπές οπλισμού από στρατόπεδα της Εθνικής Φρουράς. Από έγγραφα και λοιπά στοιχεία που έφθασαν στα χέρια των κυπριακών αρχών, αποδεικνυόταν ότι πίσω από την δημιουργηθείσα ένταση βρισκόταν η δικτατορική κυβέρνηση της Αθήνας.

Το πραξικόπημα

Στις 15 Ιουλίου 1974, πρωϊνό Δευτέρας, το Προεδρικό Μέγαρο στην Λευκωσία άρχισε να βάλλεται από καταιγιστικά πυρά τεθωρακισμένων οχημάτων, που ξεκίνησαν, στις 8.15 π.μ., από το στρατόπεδο Εθνικής Φρουράς της Κοκκινοτριμιθιάς και αναπτύχθηκαν γύρω από το Μέγαρο. Εκεί βρισκόταν ο Πρόεδρος Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με μια ομάδα παιδιών από το Κάϊρο.

Το Προεδρικό Μέγαρο παραδόθηκε στις φλόγες. Ο Μακάριος διέφυγε με τρεις σωματοφύλακές του από κοίτη χειμάρρου που δεν είχε ακόμα κυκλωθεί και έφθασε στο μοναστήρι του Κύκκου, από όπου είχε ξεκινήσει το ιερατικό του στάδιο. Από εκεί κατευθύνθηκε στην Πάφο, όπου από έναν πρόχειρο ραδιοφωνικό πομπό απηύθυνε διάγγελμα που άρχιζε ως εξής: «Ελληνικό κυπριακό λαέ. Γνώριμη είναι η φωνή που ακούεις. Γνωρίζεις ποίος σου ομιλεί. Είμαι ο Μακάριος. Είμαι εκείνος, τον οποίον σύ εξέλεξες διά να είναι ηγέτης σου. Δεν είμαι νεκρός, όπως η χούντα των Αθηνών και οι εδώ εκπρόσωποί της θα ήθελαν».

Λίγες ώρες πριν, οι πραξικοπηματίες, που είχαν καταλάβει το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα, είχαν αναγγείλει ότι «ο Μακάριος είναι νεκρός».

Ενάντια στο πραξικόπημα αντιστάθηκαν με ηρωϊσμό και αυτοθυσία το Εφεδρικό Σώμα, η Προεδρική Φρουρά, τα Σώματα Ασφαλείας και πλήθος πολιτών, που έσπευσαν να πλαισιώσουν τις νόμιμες δυνάμεις του κράτους. Οι πραξικοπηματίες δοκίμαζαν, συνεχώς, οδυνηρές εκπλήξεις μπροστά στις εστίες αντίστασης στην Λευκωσία, στην Λεμεσό, στην Πάφο και αλλού, που δημιουργήθηκαν από τα δημοκρατικά αντανακλαστικά του κυπριακού λαού.

Οι συγκρούσεις υπήρξαν πολυαίμακτες, οι δε πραξικοπηματίες, διαθέτοντας μεγάλη δύναμη μηχανοκινήτων και τεθωρακισμένων, κατόρθωσαν, τελικά να επιβληθούν και να καταλάβουν τους αντικειμενικούς στόχους τους.

Η δικτατορική κυβέρνηση της Αθήνας, σε συνεργασία με τα όργανά της στην Λευκωσία, έχρισε «Πρόεδρο» της Κυπριακής Δημοκρατίας τον δημοσιογράφο Νίκο Σαμψών. Επιβλήθηκε περιορισμός κινήσεων στις πόλεις και στα χωριά και διενεργήθηκαν μαζικές συλλήψεις πολιτών.

Το εσωτερικό μέτωπο είχε τελείως αποδιοργανωθεί και η αντίστροφη μέτρηση για την εισβολή είχε ήδη αρχίσει.

Η Τούρκικη εισβολή

*«Έρθεν ο Τούρκον ο κακόν
κι εκόνεψεν στην χώραν».*

Δημοτικό του Πόντου

Στις 5 το πρωί του Σαββάτου, 20 Ιουλίου 1974, αρχίζει η τουρκική εισβολή. Χωρίς την παραμικρή ενόχληση, τουρκικά πολεμικά πλοία αποβιβάζουν στρατιωτικές δυνάμεις στην ακτή «Πέντε Μίλι», δυτικά της Κερύνειας, ενώ τουρκικά αντιτορπιλικά βάλλουν εναντίον στρατιωτικών στόχων.

Ταυτόχρονα, πολεμικά αεροσκάφη κτυπούν το αεροδρόμιο Λευκωσίας, το στρατόπεδο ΕΛΔΥΚ και άλλες εγκαταστάσεις, ρίπτονται δε αλεξιπτωτιστές στον τουρκικό θύλακο Λευκωσίας-Κερύνειας και σε άλλες στρατηγικές περιοχές. Ενώ συνεχίζεται η απόβαση, πραγματοποιείται μεταφορά αλεξιπτωτιστών στις ακτές της Κερύνειας με ελικόπτερα. Τα συντονισμένα πυρά των πολεμικών πλοίων και οι ακατάπαυστοι αεροπορικοί βομβαρδισμοί μεταβάλλουν την στενή πεδιάδα, μεταξύ Πανάγρων και Κερύνειας, σε κόλαση πυρός.

«Αττίλας Ι»

Το Προεδρικό Μέγαρο της Κύπρου πυρπολημένο.

Έτσι άρχισε η επιχείρηση στην οποία οι ίδιοι οι Τούρκοι έδωσαν την κωδική ονομασία «Αττίλας» - από το όνομα του βασιλιά των Ούννων, που ήταν γνωστός για την βάνουση και κατακτητική του δράση και πέρασε στην ιστορία ως

«Μάστιγα του Θεού».

Η εισβολή αιφνιδίασε τόσο την πραξικοπηματική κυβέρνηση της Κύπρου, όσο και την χούντα της Αθήνας, που για αρκετές ώρες απαντούσε στις αγωνιώδεις αναφορές του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς (ΓΕΕΦ) με την εντολή να μην υπάρξει καμία αντίδραση γιατί επρόκειτο για ασκήσεις!

Παρά την αναποφασιστικότητα και την απραξία των πολιτικών ηγεσιών Ελλάδας και Κύπρου, οι Αξιωματικοί και Οπλίτες της Εθνικής Φρουράς και της ΕΛΔΥΚ πολέμησαν με απaráμιλλη ανδρεία, εντελώς ακάλυπτοι από πλευράς αεροπορικής υποστήριξης και κάτω από άνισες, σε όλους τους τομείς, συνθήκες.

Το στρατιωτικό καθεστώς της Αθήνας, αφού έχασε τελείως τον έλεγχο της κατάστασης, αναγκάστηκε στις 23 Ιουλίου να εγκαταλείψει την εξουσία, την οποία ανέλαβε η «Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας». Παράλληλα, ο Νίκος Σαμψών παραιτήθηκε. Καθήκοντα Προέδρου ανέλαβε, λόγω απουσίας του Μακαρίου, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Βουλής Γλαύκος Κληρίδης.

Στο μεταξύ, οι επιχειρήσεις συνεχίζονταν. Αργά την νύκτα της 20ής Ιουλίου, οι Τούρκοι εγκατέστησαν ένα μικρό προγεφύρωμα στο «Πέντε Μίλι», ενώ συμπύχθηκαν στον θύλακο της Λευκωσίας ύστερα από αιματηρές μάχες με την ΕΛΔΥΚ.

Μόνο την άλλη μέρα, 21 Ιουλίου, οι Τούρκοι μπόρεσαν να σταθεροποιήσουν τις θέσεις τους και να επεκτείνουν το προγεφύρωμά τους, ενώ γενικεύονταν οι μάχες κατά μήκος του δρόμου Πανάγρων-Κερύνειας, στην διαχωριστική («πράσινη») γραμμή, στην περιοχή παρά το αεροδρόμιο, στο χωριό Κιόνελι και σε όλους σχεδόν τους θυλάκους. Πολλές περιοχές, ελεγχόμενες από τους Τούρκους, περιήλθαν στα χέρια των Ελληνοκυπρίων. Οι Τούρκοι, σφάζοντας, καίοντας, λεηλατώντας και βιάζοντας, προχωρούσαν προς την Κερύνεια.

Οι εισβολείς, παρά τους συνεχείς και σφοδρούς βομβαρδισμούς και τις ρίψεις αλεξιπτωτιστών, δεν μπόρεσαν να καταλάβουν το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ και το αεροδρόμιο Λευκωσίας. Οι Ελλαδίτες υπερασπιστές των περιοχών, με ανυπέβλητο θάρρος, ηρωϊσμό και αυταπάρνηση, κατόρθωναν ν' αποκρούουν τις εχθρικές επιθέσεις, προσφέροντας θυσίες αίματος στον βωμό της ελευθερίας του νησιού. Οι άνδρες της Εθνικής Φρουράς, μαχόμενοι με την ίδια ανδρεία και προσφέροντας τις ίδιες θυσίες, εξουδετέρωσαν όλες τις κινήσεις των Τούρκων και επιχείρησαν κατάληψη των οχυρών του Αγίου Ιλαρίωνα.

Όταν, ύστερα από συνεχείς συνεδριάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, οι

δύο πράξεις συμφώνησαν κατάπαυση του πυρός για τις 16.00 της 22ας Ιουλίου, οι Τούρκοι κρατούσαν ένα μικρό μόνο τμήμα από το Κέντρο Πορφύρη, πέντε μίλια δυτικά της Κερύνειας, μέχρι τον Άγιο Γεώργιο. Μόνο μετά την παύση των εχθροπραξιών προωθήθηκαν, ύπουλα και παράσπονδα, προς την Κερύνεια, που την βρήκαν ανυπεράσπιστη και την κατέλαβαν, προωθώντας τις θέσεις τους και ανατολικότερα, ως την τοποθεσία Παχύαμμος. Στις 25 Ιουλίου κινήθηκαν για την κατάληψη του αεροδρομίου Λευκωσίας που βρισκόταν υπό τον έλεγχο του ΟΗΕ, χωρίς να το κατορθώσουν, χάρη στην αντίδραση των ανδρών της ειρηνευτικής δύναμης.

Κύματα προσφύγων συρρέουν στην Λευκωσία και σε άλλες πόλεις από την περιοχή της Κερύνειας, ενώ οι Τούρκοι παραβιάζουν συνεχώς την εκεχειρία συνεχίζοντας τους βομβαρδισμούς και βελτιώνοντας τις θέσεις τους.

Οι κρατούμενοι στην Λεμεσό, περίπου 1.700 Τούρκοι αιχμάλωτοι πολέμου, μεταφέρονται και εγκαθίστανται στις αίθουσες των σχολείων για την καλύτερη διαβίωσή τους.

Στις 4 Αυγούστου 1974, διορίζεται αρχηγός της Εθνικής Φρουράς ο υποστράτηγος Ευθύμιος Καραγιάννης, ενώ την ίδια μέρα, ο Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός ζητεί τον τερματισμό των βιασμών γυναικοπαίδων και των σφαγών και βανδαλισμών σε βάρος των Ελλήνων στις κατεχόμενες από τους Τούρκους περιοχές.

Παρ' όλο που η συμφωνία κατάπαυσης του πυρός βρισκόταν σε ισχύ, μεγάλη δύναμη των τουρκικών στρατευμάτων με υποστήριξη πυρών πολεμικών πλοίων επιτέθηκε στις 6 Αυγούστου εναντίον της Λαπήθου και του Καραβά, καταλαμβάνοντας τον τελευταίο. Την άλλη μέρα, οι εισβολείς βάλλουν εναντίον των χωριών Βασίλειας, Αγριδακίου, Κοντεμένου, Σκυλλούρας και Λάρνακας Λαπήθου.

Στις 8 Αυγούστου, οι Τούρκοι πυροβολούν κατά μήκος της «πράσινης γραμμής» Λευκωσίας και, στις 10 Αυγούστου, λεηλατούν το λιμάνι της Αμμοχώστου.

«Αττίλας II»

Η Λευκωσία είναι σήμερα η μοναδική διαιρεμένη πρωτεύουσα ευρωπαϊκού κράτους. (Η φωτογραφία ελήφθη πριν το άνοιγμα των συνόρων στην πράσινη γραμμή)

Με βελτιωμένες, παράσπονδα, τις θέσεις του, ο τουρκικός στρατός, κατά παράβαση της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός και παρά τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, εξαπέλυσε, στις 4.35 π.μ. της 14ης Αυγούστου 1974, νέα επίθεση κατά της Κύπρου, γνωστή ως «Αττίλας II».

Στην επιχείρηση αυτή έρριψαν 40.000 άνδρες εφοδιασμένους με όλα τα σύγχρονα όπλα και μέσα, με περισσότερα από 200 άρματα μάχης και υποστηριζόμενους από την Πολεμική Αεροπορία που διέθετε απόλυτη κυριαρχία αέρος - έχοντας την δυνατότητα να τηρεί συνεχώς πάνω από το κυπριακό έδαφος 64 αεροσκάφη.

Οι μάχες μαίνονταν σε εκτεταμένο μέτωπο, με εκατόμβες των Ελλαδιτών και Ελληνοκυπρίων, που μάχονταν ηρωικά τον κοινό αγώνα υπεράσπισης του κυπριακού εδάφους.

Η ελληνική αντίσταση άρχισε, ουσιαστικά, να καταρρέει, τα δε πεδία της μάχης μεταβάλλονταν, το ένα μετά το άλλο, σε σύγχρονες Θερμοπύλες.

Στις 15 Αυγούστου, οι τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις προωθήθηκαν προς την Αμμόχωστο και τις πρωϊνές ώρες της επομένης συνδέθηκαν με τον θύλακο της Λεύκας. Το απόγευμα καταλήφθηκε και η κωμόπολη Μόρφου.

Περιφρονώντας προκλητικά τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, οι Τούρκοι εξακολουθούν να προελαύνουν μέχρι το βράδυ της 16ης Αυγούστου, οπότε ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Μπουλέντ Ετσεβίτ δέχτηκε, υποκριτικά, κατάπαυση του πυρός. Τα τουρκικά στρατεύματα, κατά την συνήθη τακτική τους, δεν τήρησαν την συμφωνία και συνέχισαν τις επιχειρήσεις τους, έως ότου, στις 17 Αυγούστου, ολοκλήρωσαν την κατάληψη των στρατηγικών τους στόχων και, επιπλέον, κατέλαβαν τα Βαρώσια (Αμμόχωστος) και σημαντική έκταση κοντά στο χωριό Δάλι.

Με την ολοκλήρωση των επιχειρήσεων, το 36,3% του κυπριακού εδάφους (πού σιγά-σιγά οι προωθήσεις των εισβολέων το ανέβασαν σε 36,6%) περιήλθε στα χέρια των Τούρκων. Οι νεκροί (Ελληνοκύπριοι και Ελλαδίτες) υπολογίζονται σε 2.000, ενώ αγνοείται η τύχη 1.619 Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών. Οι απώλειες, μόνο της ΕΛΔΥΚ, ανέρχονται σε 44 νεκρούς, 63 αγνοούμενους και πολλούς τραυματίες.

Θύματα της εισβολής υπήρξαν και οι Τουρκοκύπριοι, που κάτω από την πίεση των Τούρκων εισβολέων άρχισαν να εγκαταλείπουν μαζικά το νησί. Είναι χαρακτηριστική και αντιπροσωπευτική μια τηλεφωνική στιχομυθία που έγινε λίγο πριν κοπούν οι επικοινωνίες, ανάμεσα σε γνωστό Ελληνοκύπριο και σε φίλο του Τουρκοκύπριο (τον Αχμέτ), που είχε μαγαζί στην οδό Ερμού της Λευκωσίας, όπου είχαν προωθηθεί οι τουρκικές δυνάμεις κατά την εισβολή.

Ο Ελληνοκύπριος ρώτησε: «Τί γίνεται Αχμέτ;». Και ο Τουρκοκύπριος απάντησε: «Τί να γίνεται, κύριε Μιχαλάκη; Μας πιάσαν οι Τούρκοι!» (ο Μιχαλάκης Ζαμπάρτας ήταν ο πατέρας του γράφοντος).

Κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων, που οι Τούρκοι κυβερνητικοί επίσημοι ονόμασαν «Ειρηνευτική Επιχείρηση Κύπρου», οι εισβολείς διέπραξαν ανατριχιαστικές ωμότητες και κτηνώδεις πράξεις βίας: απαγωγές και εκτελέσεις άοπλων πολιτών, βεβηλώσεις και συλήσεις ιερών ναών και μοναστηριών, βιασμούς γυναικόπαιδων, λεηλασίες σπιτιών και περιουσιών, καθώς και εκδίωξη δεκάδων χιλιάδων κατοίκων από τις πατρογονικές τους εστίες.

Μετά την εισβολή

«Το σπίτι που γεννήθηκα

κι ας το πατούν οι ξένοι

στοιχειό είναι και με προσκαλεί

ψυχή και με προσμένει».

Κωστής Παλαμάς

Διακόσιες χιλιάδες Ελληνοκύπριοι, που αντιπροσωπεύουν το ένα τρίτο του συνολικού πληθυσμού, έχουν εκτοπισθεί από το κατεχόμενο βόρειο τμήμα του νησιού, όπου αποτελούσαν το 80% των κατοίκων. Οι άνθρωποι αυτοί έγιναν πρόσφυγες μέσα στην ίδια την χώρα τους, εγκαταλείποντας τα σπίτια και τις περιοχές τους στα χέρια των Τούρκων και προσμένοντας την επάνοδο στους τόπους τους.

Το 36,6% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας (το βόρειο τμήμα του νησιού συγκέντρωνε το 70% των πλουτοπαραγωγικών πόρων) κατέχεται παράνομα και ελέγχεται στρατιωτικά, οικονομικά, διοικητικά και πολιτικά από τους εισβολείς.

Από τους 12.300 Ελληνοκυπρίους εγκλωβισμένους που βρίσκονταν στα κατεχόμενα χωριά τους στα τέλη του 1974, απέμειναν τον Ιανουάριο 1996 μόνο 665, που ζούν κάτω από συνθήκες καταπίεσης, εκφοβισμού και στέρησης.

Η τύχη 1.619 Ελληνοκυπρίων και Ελλαδιτών εξακολουθεί να αγνοείται από το καλοκαίρι του 1974. Η τελευταία φορά που θεάθηκαν ήταν στο τέλος των εχθροπραξιών σε κατεχόμενες περιοχές ή σε στρατόπεδα αιχμαλώτων στην Τουρκία. Άλλοι είχαν φωτογραφηθεί κατά την σύλληψή τους. Η τουρκική κυβέρνηση αρνείται να δώσει πληροφορίες σχετικά με την τύχη των ανθρώπων αυτών - όσοι είναι ζωντανοί να ελευθερωθούν, ενώ τα λείψανα όσων πέθαναν να παραδοθούν στους οικείους τους, για να ταφούν.

Στο κατεχόμενο τμήμα βρίσκονται περισσότεροι από 35.000 Τούρκοι στρατιώτες, εφοδιασμένοι με σύγχρονο οπλισμό και μέσα, υποστηριζόμενοι από 300 άρματα μάχης και από αεροπορία και ναυτικό. Σύμφωνα με τον Γ.Γ. του ΟΗΕ, οι

κατεχόμενες περιοχές είναι από τις πιο στρατοκρατούμενες στον κόσμο.

Οι Τουρκοκύπριοι, ζώντας κάτω από αφόρητες γι' αυτούς συνθήκες, αναγκάζονται να εκπατρίζονται. Από τους περίπου 104.000 που υπήρχαν στο νησί το 1960, απέμειναν μόνο 60.000, λιγότεροι δηλαδή από τον αριθμό των εποίκων. Ο αριθμός των Τουρκοκυπρίων στο νησί εξακολουθεί να ελαττώνεται, ενώ αυξάνεται ο αριθμός των εποίκων. Η μαζική φυγή των Τουρκοκυπρίων μαρτυρεί το καθεστώς υποδούλωσης που τους έχουν επιβάλει οι τουρκικές κατοχικές δυνάμεις.

Έχουν μεταφερθεί από την Τουρκία και έχουν εγκατασταθεί στο κατεχόμενο τμήμα 85.000 έποικοι, με στόχο την αλλοίωση της δημογραφικής δομής και τον έλεγχο της πολιτικής κατάστασης του νησιού.

Η λεγόμενη «Γραμμή Αττίλα» παραμένει ερμητικά κλειστή, διαμελίζει τεχνητά το νησί και τον πληθυσμό του και εμποδίζει την διακίνηση των Κυπρίων μέσα στην ίδια τους την χώρα.

Ληλατείται και καταστρέφεται η πολιτισμική κληρονομιά χιλιάδων χρόνων, που βρίσκεται στην κατεχόμενη περιοχή. Ο Βρετανός δημοσιογράφος J. Felding, ύστερα από επίσκεψή του στα κατεχόμενα, έγραψε στην εφημερίδα *The Guardian*, (6.5.1976) τα εξής: «Ο βανδαλισμός και η βεβήλωση είναι τόσο μεθοδικό και εκτεταμένο, που ισοδυναμούν με θεσμοθετημένο αφανισμό κάθε ιερού για τους Έλληνες...». Οι ίδιες διαπιστώσεις έγιναν και από πολλούς άλλους, σε διεθνές επίπεδο. Από το 1974 καταστρέφονται, συστηματικά, ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία στις τουρκοκρατούμενες περιοχές, ενώ διεξάγονται παράνομες ανασκαφές. Αρχαία αντικείμενα από μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, εκκλησίες και ιδιωτικές συλλογές έχουν κλαπεί από λαθρεμπόρους και έχουν πουληθεί στο εξωτερικό. Τουλάχιστον 55 εκκλησίες έχουν μετατραπεί σε τζαμιά, ενώ περίπου 50 άλλες εκκλησίες και μοναστήρια κατεδαφίστηκαν ή μετατράπηκαν σε αποθήκες, στάβλους, ξενώνες, μουσεία, κινηματογράφους ή δημόσια αποχωρητήρια.

Περιφρονούνται προκλητικά από την Τουρκία οι αποφάσεις και τα ψηφίσματα του ΟΗΕ, που επιτάσσουν την άμεση αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων και των εποίκων, την επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους και την λειτουργία ενός βιώσιμου, ανεξάρτητου και ενιαίου κυπριακού κράτους.

Νέες καταστάσεις

Οι δυσμενείς και καταστροφικές επιπτώσεις της τουρκικής εισβολής δεν άφησαν ανέπαφη και την οικονομία του νησιού. Η οικονομική δραστηριότητα υπέστη καθίζηση, δημιουργήθηκαν συνθήκες μαζικής ανεργίας, τα εισοδήματα έπεσαν κατακόρυφα, η μετανάστευση περιορίστηκε και οι επενδύσεις μειώθηκαν στο

ελάχιστο. Από τον κορμό της κυπριακής οικονομίας αποκόπηκαν πηγές πρώτων υλών, φυσικού πλούτου, ανθρώπινου δυναμικού και παραγωγικών επενδύσεων. Ως αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής, αυξήθηκε η εξάρτηση της οικονομίας από το εξωτερικό, για πρώτες ύλες, καταναλωτικά αγαθά, κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και χρηματοδοτικούς πόρους.

Η Κύπρος, όμως, μπόρεσε με συντονισμένες καθολικές προσπάθειες και με την συμπαράσταση ολοκλήρου του ελληνισμού να ξεπεράσει την κρίση και να επιτύχει εντυπωσιακούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, που συνοδεύτηκαν από σημαντικά άλματα στην υγεία, την παιδεία, την στέγαση και την κοινωνική ασφάλιση. Στις 3 Αυγούστου 1977 συνέβη ένα θλιβερό γεγονός: πέθανε από καρδιακή προσβολή ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Το άγγελμα του θανάτου του βύθισε σε πένθος ολόκληρο τον ελληνισμό. Σύμφωνα με επιθυμία του, η σωρός του ενταφιάσθηκε στην θέση Θρονί της Μονής Κύκκου, από όπου είχε αρχίσει το ιερατικό του στάδιο ως μοναχός. Η θέση αυτή είναι σήμερα τόπος προσκυνήματος για όλους τους Έλληνες.

Και νέες βαρβαρότητες

Ενώ η Κύπρος δημιούργησε τις βασικές προϋποθέσεις και μπήκε σε ενταξιακή πορεία για να καταστεί πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Τουρκία όχι μόνο κατακρατεί, παράνομα, μεγάλο μέρος του εθνικού της εδάφους, αλλά ασκεί και απροκάλυπτη τρομοκρατία, τόσο εναντίον των Τουρκοκυπρίων και των εγκλωβισμένων που διαβιούν στα κατεχόμενα, όσο και εναντίον των κατοίκων του νησιού, που ζούν και αναπτύσσονται στις ελεύθερες περιοχές. Τουρκικά στρατεύματα πυροβολούν και δολοφονούν εν ψυχρώ δεκαοκτάχρονα παιδιά, που υπηρετούν την θητεία τους στην Εθνική Φρουρά, αλλά και άοπλους πολίτες, που καταγίνονται με ειρηνικές εργασίες κοντά στην «Γραμμή Αττίλα»

Τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν τον Αύγουστο 1996 στο οδόφραγμα της Δερύνειας αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα της μοναδικής στα εγκληματολογικά χρονικά τουρκικής βαρβαρότητας: Την Κυριακή 11 Αυγούστου 1996, αξιωματικοί και στρατιώτες των τουρκικών δυνάμεων κατοχής, Τούρκοι αστυνομικοί και μέλη της τουρκικής οργάνωσης «Γκρίζοι Λύκοι», που μεταφέρθηκαν για τον σκοπό αυτό από την Τουρκία, ξυλοκόπησαν μέχρι θανάτου τον Τάσο Ισαάκ, 24 χρόνων, νεόνυμφο και πατέρα αγέννητου, τότε, παιδιού, γιατί θέλησε να διαδηλώσει ειρηνικά την νοσταλγία του προς την κατακτημένη γή του. Κτυπήθηκε με σιδερένιους λοστούς και ρόπαλα από τους εισβολείς, όταν τον βρήκαν ανυπεράσπιστο και παγιδευμένο στην νεκρή ζώνη στην περιοχή της Δερύνειας.

Τρεις μέρες αργότερα, στις 14 Αυγούστου 1996, κατά την διάρκεια ειρηνικής εκδήλωσης μετά την κηδεία του Τάσου Ισαάκ, δολοφονήθηκε εν ψυχρώ με πυροβολισμούς στο κεφάλι και στον λαιμό ο Σολωμός Σπύρου Σολωμός, 26 χρόνων. Ενώ ο νεαρός Ελληνοκύπριος προσπαθούσε ν' αναρριχηθεί στον ιστό της τουρκικής σημαίας στην νεκρή ζώνη της Δερύνειας, οι Τούρκοι άρχισαν ξαφνικά να πυροβολούν εναντίον του. Αδιάσειστο φωτογραφικό υλικό και βιντεοταινίες μαρτυρούν ότι ο Σολωμός δολοφονήθηκε από τον Τούρκο ψευδοϋπουργό Γεωργίας Κενάν Ακίν και τον διοικητή των λεγόμενων ειδικών δυνάμεων του καθεστώτος Ερτάλ Αμανέτ, παρουσία του «αρχηγού της αστυνομίας», του διοικητή των κατοχικών δυνάμεων και του διοικητή της τουρκικής 28ης Μεραρχίας. Τα διεθνή Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στιγμάτισαν τις στυγερές δολοφονίες. Η διεθνής κοινή γνώμη αναστατώθηκε και οι νέες τουρκικές βαρβαρότητες αποδοκιμάστηκαν έντονα από τον ΟΗΕ, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις ΗΠΑ και από όλες σχεδόν τις ελεύθερες χώρες του κόσμου.

Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Εθνική μας στρατηγική για την επίλυση του Κυπριακού και την διασφάλιση μιάς πραγματικής προοπτικής για τον κυπριακό λαό στο σύνολό του, στηρίζεται σε δύο πυλώνες: το Δόγμα του Ενιαίου Αμυντικού χώρου και στην ήδη πραγματοποιηθείσα ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ένταξη έχει ήδη δημιουργήσει μια νέα πολιτική πραγματικότητα, που επιδρά ευνοϊκά στο Κυπριακό πρόβλημα. Παράλληλα, συνεχίζει να αποτελεί την μόνη αξιόπιστη και ασφαλή για τα συμφέροντα και των δύο κοινοτήτων πρόταση και διαδικασία, που μπορεί να λειτουργήσει καταλυτικά στην εξεύρεση μιάς δίκαιης και βιώσιμης λύσης του πολιτικού προβλήματος.

Ειδικότερα, όσον αφορά στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα, ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Κύπρου συνεπάγεται συγκεκριμένα οφέλη (εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη της χειμαζόμενης τουρκοκυπριακής οικονομίας, σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συστηματικά καταπατούνται στο υπό κατοχή τμήμα του νησιού, διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών), τα οποία δεν μπορεί να συνεχίζει να παραγνωρίζει η τουρκική πλευρά. Εν κατακλείδι, η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά ιστορική επιλογή, που δημιουργεί τις προϋποθέσεις διασφάλισης του μέλλοντος και της προοπτικής ολόκληρης της Κύπρου.

Σημείωση

*Το παρόν άρθρο δημοσιεύθηκε στο τεύχος Νο 12 του περιοδικού «ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ»
(Αύγουστος-Νοέμβριος 2003)*